

- 3) «Кам'янська виправна колонія (№ 35)» (Дніпропетровська область) – 10 угод;  
4) «Божковська виправна колонія (№ 16)» (Полтавська область) – 11 угод [3, с. 44-45].

Враховуючи вищенаведене, можна зазначити, що пенітенціарна пробація в Україні перебуває на стадії становлення та виконує ряд надзвичайно важливих пенітенціарних функцій.

### **Список бібліографічних посилань**

1. Концепція соціальної адаптації осіб, які відбували покарання у виді позбавлення волі на певний строк : схвал. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.10.2008 № 1385-р // Урядовий портал : офіц. сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/168076257> (дата звернення: 12.03.2021).
2. Про пробацію : Закон України від 05.02.2015 № 160-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19> (дата звернення: 12.03.2021).
3. Огляд результатів діяльності державної установи «Центр пробації» у 2020 році. URL: <https://drive.google.com/file/d/1xiSQXdF84XG-YrEPIHs2hUBPrRlPaF2u/view> (дата звернення: 12.03.2021).

*Одержано 14.03.2021*

УДК 343.813(477)

**Юлія Володимирівна КЕРНЯКЕВИЧ-ТАНАСІЙЧУК,**

*доктор юридичних наук, доцент,*

*завідувач кафедри судочинства*

*навчально-наукового юридичного інституту*

*Прикарпатського національного*

*університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ);*

*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9165-2818>*

## **ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ**

Злочинність – це те негативне явище, яке притаманне будь-якому суспільству у будь-який період його історичного, політичного та соціально-економічного розвитку. Поборити злочинність взагалі є утопічним завданням, яке не спроможна вирішити жодна цивілізована держава. А от зменшити якісні та кількісні показники злочинності – завдання реальне, саме на вирішення якого спрямовані зусилля усіх елементів політики у сфері протидії (боротьби зі злочинністю).

Винесенням обвинувального вироку суду і зверненням його до виконання не зупиняється механізм протидії злочинності, він продовжує функціонувати і на етапі виконання-відбування покарань з метою «нейтралізуючого впливу» на злочинність в установах виконання покарань. Цей різновид злочинності з огляду на її місце вчинення, особисті якості особи-злочинця тощо наділене своїми характерними особливостями.

При цьому її можна визначити як відносно масове, історичне, соціально-правове явище, яке має тенденцію до змін у залежності від реального стану специфічного середовища засуджених та інших, що впливають на неї, явищ [1, с. 72].

Протидію злочинності в установах виконання покарань слід розглядати у ракурсі наступних напрямів: протидії злочинності серед засуджених осіб та протидія злочинності серед персоналу установ виконання покарань. Задля забезпечення ефективної протидії злочинності в установах виконання покарань передусім слід виокремити причини, які сприяють розвитку цього явища.

Ведучи мову про протидію злочинності серед засуджених осіб в установах виконання покарань, слід підтримати позицію Т. А. Денисової, яка слушно зазначала, що необхідним є поступове нарощування розумної альтернативи установам виконання покарань у виді позбавлення волі, а саме зміцнення органів пробації. Ось тут дуже важливим є розуміння, що займатися порушником, який отримав покарання, має не тільки ДКВС та система пробації, які мають певні методики та свої інструменти, щоб ізолювати злочинця, запобігти повторному злочину, а й загалом суспільство. Цілком очевидним вбачається потреба глибокого переосмислення підходів каральної політики держави, поступова зміна суспільної думки, коли громадяни повинні зрозуміти і підтримати позиції, за якими існує необхідність обмеження на законодавчому рівні застосування такого виду покарання, як тривале позбавлення волі на певний строк та довічне позбавлення волі, оскільки жодна «тюрма» не може бути ідеальною та виправити злочинця [2, с. 15]. Скоріше навпаки, внаслідок тривалого перебування в незадовільних умовах у місцях позбавлення волі, а ще у разі жорстокого нелюдського ставлення з боку персоналу установ виконання покарань до засуджених і негативного впливу на них криміногенного середовища відбувається їх призонізація.

Під призонізацією розуміють процес і результат соціально-психологічної адаптації особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, до комплексу організаційно-управлінських, побутових, психологічних умов, які присутні у виправній колонії, наслідком чого є формування стійких негативних морально-психологічних якостей особистості у зв'язку із впливом на неї обмежень, зумовлених режимом і самим змістом покарання, насильства (фізичного, психічного, психологічного, сексуального) зі сторони інших засуджених та адміністрації колонії, а також елементів кримінальної субкультури [3, с. 159].

Натомість до причин, які сприяють злочинності серед персоналу установ виконання покарань можна віднести низький рівень їх грошового та матеріального забезпечення, що призводить до зниження зацікавлення працівників кримінально-виконавчої системи у результатах своєї праці, до перегляду ставлення до служби, що проявляється у високій плинності кадрів кримінально-виконавчої системи або в пошуках та використанні незаконних шляхів для задоволення особистих потреб і створює умови для виникнення корупційних ризиків [4, с. 56].

Ще однією передумовою злочинності (у тому числі корупційної) серед персоналу установ виконання покарань можна назвати професійну деформацію персоналу.

Професійна деформація працівників кримінально-виконавчих установ розглядається як зміна професійних можливостей і особистісних характеристик в негативну сторону під впливом умов і досвіду професійної діяльності. Рукоприкладство, грубість, застосування спецзасобів без належної необхідності – це крайні форми прояву професійної деформації [5, с. 87].

Усунення вищенаведених причин, перелік яких можна ще продовжувати, чи хоча б зниження їх прояву, дозволить покращити ситуацію з протидією злочинності в установах виконання покарань.

### **Список бібліографічних посилань**

1. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна кримінологія) : посібник / за ред. О. М. Джужі. Київ : НАВС, 2013. 620 с.
2. Денисова Т. А. Пошук відповідей на амбітні програми реформування кримінально-виконавчої системи України: від законодавства до кадрового забезпечення. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 1 (11). С. 8–19.
3. Перепелица Д. И. Призонизация как криминогенный фактор: понятие и природа. *Leges et vita*. 2013. № 12/2. С. 156–159.
4. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Соціально-правовий захист працівників кримінально-виконавчої системи України. *Соціологія права*. 2015. № 1–2 (12–13). С. 53–57.
5. Королева Н. Б. Сотрудники уголовно-исполнительной системы: экстремальные условия профессии и их следствия. *Прикладная юридическая психология*. 2008. № 4. С. 86–88.

*Одержано 11.03.2021*